

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Степаненко Наталія Олексіївна*, кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики

Литвиненко Андрій Володимирович**, кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування
та економічної політики

Пивавар Ірина Володимирівна***, кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування
та економічної політики

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

*ORCID 0000-0003-4643-1677

**ORCID 0000-0001-5973-5173

***ORCID 0000-0002-6115-0200

©Степаненко Н.О., 2025

©Литвиненко А.В., 2025

©Пивавар І.В., 2025

Стаття отримана редакцією 21.05.2025 р.

The article was received by editorial board on 21.05.2025

Вступ. У сучасних умовах глобалізаційних трансформацій та технологічних змін здатність національної економіки до інноваційного оновлення стає ключовим чинником забезпечення її довгострокової конкурентоспроможності. Проте в багатьох країнах з економікою перехідного типу, зокрема в Україні, інноваційна активність залишається недостатньою через низький рівень фінансування науки, обмежений трансфер технологій, інституційну нестабільність та несприятливий інвестиційний клімат. Водночас світові економічні тенденції – цифровізація, екологізація, деконцентрація виробничих ланцюгів – формують нові вимоги до структурної модернізації економіки. У зв'язку з цим виникає необхідність формування цілісної державної політики, здатної забезпечити інноваційний прорив на тлі зовнішніх викликів і внутрішніх обмежень.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Останні наукові дослідження значною мірою підтверджують актуальність інноваційного розвитку як провідного чинника структурної модернізації економіки, зокрема в умовах глобальних викликів та післявоєнного відновлення. Так, у статті Білої І. С., Посної В. С. та Шевченко О. О. [1] інноваційний розвиток розглядається як основа повоєнного відновлення України, де ключовими пріоритетами виступають технологічна переорієнтація та державна підтримка наукоємних галузей. Другова О. С. [2] та Ворона А. В. [3] у своїх дослідженнях акцентують увагу на взаємозв'язку цифровізації, сталого розвитку та інноваційної активності підприємств. Шипуліна Ю. С. та Костик К. О. [11] аналізують способи інтеграції України у глобальний інноваційний простір, наголошуючи на інституційній та інфраструктурній модернізації. У роботах Ковальчук В. [12], Якименко Н. В. [13] узагальнюють сучасні тенденції інноваційного розвитку, серед яких домінують цифровізація, сталий розвиток і екосистемність інновацій.

Мета дослідження. Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних засад інноваційного розвитку національної економіки в умовах впливу глобальних економічних тенденцій, а також

визначення стратегічних напрямів державної політики, спрямованої на формування сприятливого інституційного та інвестиційного середовища для активізації інноваційної діяльності.

Основний матеріал і результати. В умовах динамічних змін глобального середовища ключовим фактором довгострокового зростання національної економіки стає її інноваційна спроможність. Світові економічні тренди – зокрема цифровізація, децентралізація виробництва, технологічні прориви та зміни в геополітичному ландшафті – формують нові виклики і можливості для країн з економікою перехідного типу, таких як Україна.

Інноваційний розвиток у сучасних умовах набуває ключового значення як фундаментальна складова стратегії економічного зростання та структурної трансформації національного господарства [1, с. 10–16]. Він розглядається як цілеспрямований, динамічний процес якісного оновлення економічної системи шляхом генерації, впровадження та масштабування новітніх технологій, створення конкурентоспроможних продуктів, а також запровадження прогресивних організаційно-управлінських рішень. У центрі цього процесу знаходиться перехід від сировинної та трудомісної моделі розвитку до економіки знань, в якій визначальним ресурсом виступає інтелектуальний капітал [2, с. 40].

Інноваційний розвиток сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, нарощенню наукоємності виробництва, зростанню доданої вартості та формуванню технологічно орієнтованих ланцюгів вартості. Одним із головних результатів інноваційної трансформації є створення передумов для сталого розвитку, підвищення адаптивності економіки до глобальних викликів та інтеграції у світовий технологічний простір. Впровадження інновацій забезпечує модернізацію промисловості, цифровізацію управлінських процесів, розвиток екологічно безпечних технологій та посилення ролі людського капіталу в економічному відтворенні.

До основних світових трендів, що визначають контекст інноваційного розвитку, належать [3]:

- посилення ролі високотехнологічного експорту;
- глобалізація ринків капіталу та знань;
- цифрова трансформація економіки;
- посилення екологічних стандартів та декарбонізація;
- фрагментація глобальних виробничих ланцюгів.

Ці тенденції формують «інноваційний тиск» на країни, змушуючи адаптуватися до нових технологічних укладів.

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується комплексом структурних трансформацій, обумовлених прискоренням науково-технологічного прогресу, цифровізацією, посиленням екологічних вимог та зростаючою нестабільністю геоекономічного середовища. У цьому контексті ключовими чинниками, що формують глобальну інноваційну динаміку, виступають глобалізація ринків капіталу та знань, цифрова трансформація економіки, посилення екологічних стандартів, а також фрагментація глобальних виробничих ланцюгів.

Згідно з аналітичними даними агентства Reuters, у 2023 році країни Глобального Півдня вперше перевершили розвинені економіки за обсягами залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), досягнувши позначки \$525 млрд [4]. Така тенденція свідчить про зростаючу роль інституційної та інтелектуальної спроможності країн, що розвиваються, у глобальному економічному поділі праці.

Цифрова трансформація економіки є ще одним провідним мегатрендом. За оцінками International Data Corporation (IDC), до 2027 року глобальні витрати на цифрову трансформацію сягнуть майже \$4 трлн, що відображає глибоку трансформацію бізнес-процесів, моделей управління та інфраструктури в усіх секторах [5]. Екологічна компонента розвитку також набуває визначального значення. У 2023 році глобальні обсяги викидів CO₂ досягли історичного максимуму, що підтверджують дані Climate Action Tracker [6]. Це свідчить про недостатню ефективність поточних політик з декарбонізації та нагальну потребу в посиленні екологічного регулювання. Окрему увагу слід приділити феномену фрагментації глобальних виробничих ланцюгів. Згідно з даними Centre for Economic Policy Research (CEPR), у 2023 році значна частина країн ініціювала політику *friendshoring* – перенесення виробництва до політично дружніх держав з метою зниження ризиків і зміцнення економічної безпеки [7]. Цей процес дедалі більше впливає на географію інвестицій, логістику і транснаціональну кооперацію. Таким чином, вищезазначені глобальні тренди формують «інноваційний тиск» на економіки різного рівня розвитку, змушуючи їх адаптуватися до нових технологічних укладів, переосмислювати стратегії інтеграції у світову економіку та забезпечувати внутрішню стійкість до зовнішніх шоків.

У 2023 році обсяг світової торгівлі високотехнологічною продукцією становив майже 5 трильйонів доларів США. Це підкреслює стрімке зростання значущості високих технологій у формуванні структури глобального експорту. Такі товари охоплюють електроніку, фармацевтику, авіацію, телекомунікації та інші наукоємні галузі. Зростаюча частка високотехнологічного експорту свідчить про перехід світової економіки до нових технологічних укладів і посилення конкуренції у сфері інновацій (рис. 1).

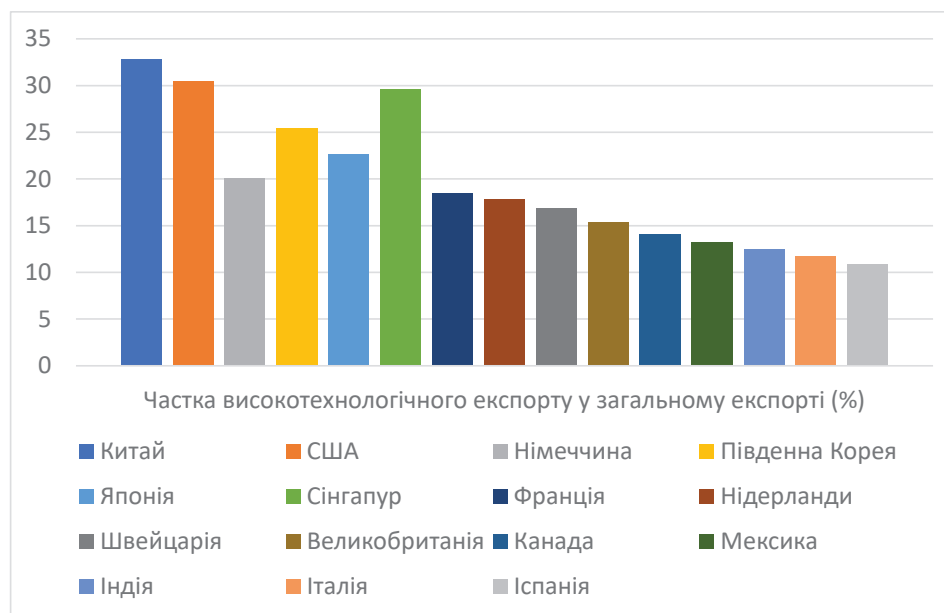


Рис. 1. Частка високотехнологічного експорту у загальному експорті за країнами у 2023 році (%)

Джерело: побудовано авторами на основі [5–7]

Інвестиційна привабливість інноваційного сектору значною мірою обумовлюється стабільністю правового середовища, наявністю стимулюючих податкових інструментів, доступністю венчурного капіталу, а також ефективністю функціонування інфраструктури наукових досліджень і розробок. У країнах з розвиненими інноваційними системами ці чинники формують потужне середовище для впровадження технологічних новацій. В Україні ж, навпаки, наявні серйозні структурно-інституційні обмеження, що стримують розвиток інноваційної активності.

Одним із важливих показників стану інноваційного середовища є обсяги фінансування, які спрямовуються підприємствами на інноваційну діяльність. У таблиці 1 наведено динаміку витрат промислових підприємств України на інновації за основними джерелами фінансування у 2020–2023 роках [8].

Таблиця 1

Витрати промислових підприємств на інновації за джерелами фінансування, млн грн

Рік	Власні кошти	Державний бюджет	Іноземні інвестори	Інші джерела	Загальні витрати
2020	9 500	1 200	800	500	12 000
2021	10 000	1 100	900	600	12 600
2022	9 800	1 000	850	550	12 200
2023	9 600	950	820	530	11 900

Джерело: сформовано авторами на основі [8]

З наведених даних видно, що основним джерелом фінансування інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств. Питома вага державного бюджету та іноземних інвестицій у загальній структурі витрат є незначною та має тенденцію до скорочення. Це свідчить про обмежений інтерес з боку зовнішніх інвесторів та низький рівень державної підтримки інноваційного сектору.

Не менш важливою характеристикою інноваційного потенціалу є частка підприємств, які активно впроваджують нові технології, продукти або процеси. У таблиці 2 представлено динаміку інноваційної активності підприємств України [9].

Таблиця 2

Частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості

Рік	Загальна кількість підприємств	Інноваційно активні підприємства	Частка, %
2020	100 000	10 000	10,0
2021	102 000	10 200	10,0
2022	101 500	10 150	10,0
2023	101 000	10 100	10,0

Джерело: сформовано авторами на основі [9]

Як видно з таблиці, частка інноваційно активних підприємств в Україні протягом останніх років залишається стабільно низькою і не перевищує 10%. Така ситуація свідчить про відсутність системних стимулів до інновацій, що, своєю чергою, стримує модернізацію та технологічне оновлення національної економіки.

Окрему увагу заслуговує проблема трансферу технологій, яка є ключовою для забезпечення ефективного зв'язку між науковими установами та реальним сектором економіки. Таблиця 3 демонструє динаміку фінансування трансферу технологій в Україні [10].

Таблиця 3

Обсяги фінансування трансферу технологій, млн грн

Рік	Обсяг договорів на трансфер	Винагорода авторам технологій	Виплати посередникам трансферу
2020	3,0	1,0	2,0
2021	2,8	0,9	1,9
2022	2,5	0,8	1,7
2023	2,3	0,7	1,6

Джерело: сформовано авторами на основі [10]

Представлені дані вказують на стійку тенденцію до скорочення обсягів фінансування трансферу технологій. Це свідчить про низьку інтегрованість науково-дослідної сфери у виробничі процеси та відсутність ефективних механізмів комерціалізації наукових розробок. Невисокі обсяги винагород також свідчать про слабку мотивацію науковців до створення інноваційного продукту, що унеможливило побудову сталих інноваційних екосистем.

Отже, аналіз статистичних показників дозволяє зробити висновок про те, що інституційне середовище в Україні не створює достатньої підтримки для розвитку інноваційної діяльності. Основними напрямками покращення ситуації мають стати стратегічне посилення державної політики у сфері інновацій, стимулювання венчурного інвестування, розвиток інфраструктури технологічного трансферу та підтримка інноваційних проєктів на ранніх стадіях.

У контексті сучасних глобальних викликів стратегічна інноваційна політика повинна орієнтуватися не лише на реактивну адаптацію до змін, а й на проактивне формування сприятливого середовища для довгострокового технологічного розвитку. Одним із пріоритетних напрямів такої політики є формування мережових науково-виробничих кластерів, які функціонують як синергійні платформи для об'єднання ресурсів наукових установ, підприємств та інституцій розвитку [11]. Кластеризація створює умови для горизонтального обміну знаннями, інтенсифікує інноваційну активність у регіональному вимірі та сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Ключовим завданням державної інноваційної політики у цьому напрямі є створення стимулів до утворення кластерних утворень з високим рівнем наукоємності, що забезпечують перенесення знань із наукової сфери до виробництва. Іншим визначальним напрямом виступає розвиток публічно-приватного партнерства у сфері наукових досліджень і дослідно-конструкторських робіт (R&D), що дозволяє акумулювати фінансові, інтелектуальні та інфраструктурні ресурси різних секторів економіки.

Сталий розвиток інноваційного середовища потребує не лише державного фінансування, а й активного залучення приватного сектору, що можливо лише за умов справедливої розподілу ризиків і прибутків, чіткої нормативної бази та довгострокових зобов'язань [12]. У цьому контексті особливої актуальності набуває створення спеціальних правових режимів для інноваційного партнерства, які дозволяють формалізувати відносини між державою, бізнесом та науковими інституціями.

Третім важливим напрямом є цифровізація державного управління інноваційною діяльністю, яка передбачає впровадження електронних платформ, баз даних, онлайн-сервісів для обробки інноваційних пропозицій, моніторингу реалізації проєктів, оцінювання результативності державної підтримки тощо. Такий підхід дозволяє не лише підвищити прозорість та ефективність управлінських процесів, а й забезпечити оперативний зворотний зв'язок між учасниками інноваційної екосистеми.

Інституціоналізація цифрових інструментів в інноваційній політиці також відкриває нові можливості для аналітики, прогнозування та прийняття рішень на основі великих даних, що суттєво підвищує обґрунтованість управлінських дій. Четвертий стратегічний напрям стосується підтримки експортно-орієнтованих інноваційних проєктів, які забезпечують інтеграцію національного інноваційного продукту у глобальні ринки.

Підтримка експорту інновацій має включати комплекс заходів: податкові стимули, участь у міжнародних виставках, експортне кредитування, страхування зовнішньоекономічних ризиків, надання консультаційних та інформаційних послуг підприємствам-інноваторам. Особливої уваги заслуговують механізми підтримки малих та середніх інноваційних підприємств, які мають високий потенціал зростання, але стикаються з обмеженим доступом до зовнішніх ринків і фінансових ресурсів [13, с. 286–289].

Крім того, стратегічні напрями інноваційної політики повинні враховувати необхідність узгодження національних регуляторних процедур із міжнародними стандартами, що забезпечить більшу довіру до українського інноваційного продукту за кордоном. Усі зазначені напрями мають бути інтегровані у загальну концепцію національної інноваційної системи та координовані між міністерствами, агенціями та іншими суб'єктами державного управління.

Успішна реалізація стратегічної інноваційної політики можлива лише за умов політичної волі, стабільного правового середовища, ефективної міжінституційної взаємодії та довіри між усіма учасниками інноваційного процесу. Важливо також формувати культуру підприємництва, інноваційності та наукової мобільності, що сприятиме залученню молодих фахівців та підвищенню рівня внутрішньої інноваційної динаміки. Відтак стратегічні напрями інноваційної політики виступають не лише механізмом державного регулювання, а й інструментом трансформації економічної парадигми на основі знань, технологій та сталого зростання.

Висновки. Інноваційний розвиток національної економіки в умовах глобальних трансформацій вимагає впровадження цілісного міжсекторального механізму, що забезпечує ефективну взаємодію науково-дослідних установ, промислових підприємств, освітніх закладів і органів державного управління. Така взаємодія має базуватися на принципах стійкості, адаптивності та спроможності до оперативного реагування на виклики зовнішнього середовища. Досягнення довгострокової конкурентоспроможності передбачає запровадження системи стимулювання інноваційної активності через модернізацію виробничої та інфраструктурної бази, розвиток інструментів інвестиційної підтримки й активізацію наукоємного підприємництва.

Реалізація інноваційного потенціалу України можлива лише за умови реформування інституційної архітектури, що включає спрощення адміністративних процедур, підвищення прозорості регулювання та забезпечення дієвого захисту прав інтелектуальної власності. Покращення інвестиційного середовища передбачає формування стабільної нормативно-правової бази та підвищення рівня довіри з боку національних і міжнародних інвесторів. Стратегія інтеграції у глобальні технологічні ланцюги вимагає орієнтації на розвиток передових галузей, таких як цифрова економіка, екотехнології, біоінженерія та роботизація. Необхідною є також наявність національної інноваційної політики, яка узгоджується з міжнародними викликами і трансформує модель економічного зростання в напрямі економіки знань та інтелектуалізації виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біла І. С., Посна В. С., Шевченко О. О. Інноваційний розвиток як чинник повоєнної відбудови економіки України. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. Т. 8, Вип. 1. С. 10–16.
2. Другова О. С. Стратегії підвищення конкурентоспроможності через цифрові технології, інновації та сталий розвиток. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2024. № 3 (44). С. 39–45. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-44-2024> (дата звернення: 19.05.2025).
3. Ворона А. В. Глобальні чинники впливу на інноваційний розвиток національної економіки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 3/1. С. 32–36.
4. McGeever J. Calling Global South: Your Time Is Now. *Reuters*. 14.05.2025. URL: <https://www.reuters.com/markets/calling-global-south-your-time-is-now-mcgeevers-2025-05-14/> (дата звернення: 19.05.2025).
5. IDC. Worldwide Digital Transformation Spending Guide URL: <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=prUS52305724> (дата звернення: 19.05.2025).
6. Climate Action Tracker. State of Climate Action 2023. November 2023 URL: https://climateactiontracker.org/documents/1179/State_of_Climate_Action_2023_-_November_2023.pdf (дата звернення: 19.05.2025).
7. Baldwin R. The Great Reallocation of Global Supply Chains. *VoxEU*. CEPR. 2023. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/perspective-great-reallocation-global-supply-chains> (дата звернення: 19.05.2025).
8. Державна служба статистики України. Інноваційна діяльність промислових підприємств України за джерелами фінансування URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (дата звернення: 19.05.2025).
9. Державна служба статистики України. Інноваційна активність підприємств за 2020–2023 роки URL: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/innovatsiyna-diialnist-pidpriyemstv-1> (дата звернення: 19.05.2025).
10. Міністерство освіти і науки України. Науково-аналітична записка щодо впливу діяльності у сфері трансферу технологій на фінансовий стан підприємств, установ та організацій (за 2023 рік) URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/2024/08/12/01/Nauk-analit.zapyska.shchodo.vplyvu.diial.u.sferi.transferu.tekhn.na.finsanovyy.stan.pidpriyemstv.%20ustanov.ta.orhanizatsiy.2023-12.08.2024.pdf> (дата звернення: 19.05.2025).
11. Шипуліна Ю. С., Костик К. О. Шляхи розвитку інноваційної діяльності України в глобалізованому економічному просторі. *Механізм регулювання економіки*. 2013. № 4. С. 51–63. URL: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_19/YULIYA_S_SHYPULINA_OKSANA_V_KOSTYK_The_Ways_of_Development_Ukrainian_Innovation_Activity_in_Globalized_Economy.pdf (дата звернення: 19.05.2025).
12. Ковальчук В. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33> (дата звернення: 19.05.2025).
13. Якименко Н. В. Управління інноваційною сприйнятливістю як складова адаптивного управління інноваційним розвитком підприємств залізничного транспорту. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 40. С. 286–289.

REFERENCES:

1. Bila, I. S., Posna, V. S., Shevchenko, O. O. (2023). Innovatsiyni rozvytok yak chynnyk povoiēnniē vidbudovy ekonomiky Ukrainy [Innovation development as a factor of post-war economic recovery of Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, vol. 8, no. 1, pp. 10–16. (in Ukrainian)
2. Druhova, O. S. (2024). Stratehii pidvyshchennia konkurentospromozhnosti cherez tsyfrovi tekhnolohii, innovatsii ta stalyi rozvytok [Strategies for enhancing competitiveness through digital technologies, innovations and sustainable development]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, no. 3 (44), pp. 39–45. Available at: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-44-2024> (accessed: 19 May 2025). (in Ukrainian)
3. Vorona, A. V. (2020). Hlobalni chynnyky vplyvu na innovatsiyni rozvytok natsionalnoi ekonomiky [Global factors influencing the innovation development of the national economy]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 3/1, pp. 32–36. (in Ukrainian)
4. McGeever, J. (2025). Calling Global South: Your Time Is Now. *Reuters*, 14 May. Available at: <https://www.reuters.com/markets/calling-global-south-your-time-is-now-mcgeevers-2025-05-14/> (accessed: 19 May 2025).
5. IDC. (2025). Worldwide Digital Transformation Spending Guide. Available at: <https://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=prUS52305724> (accessed: 19 May 2025).
6. ClimateActionTracker. (2023). *State of Climate Action 2023*. November. Available at: https://climateactiontracker.org/documents/1179/State_of_Climate_Action_2023_-_November_2023.pdf (accessed: 19 May 2025).
7. Baldwin, R. (2023). The Great Reallocation of Global Supply Chains. *VoxEU*, CEPR. Available at: <https://cepr.org/voxeu/columns/perspective-great-reallocation-global-supply-chains> (accessed: 19 May 2025).
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2025). Innovatsiina diialnist promyslovykh pidpriyemstv Ukrainy za dzherelamy finansuvannia [Innovation activity of Ukrainian industrial enterprises by sources of financing]. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (accessed: 19 May 2025). (in Ukrainian)
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. (2025). Innovatsiina aktyvnist pidpriyemstv za 2020–2023 roky [Innovation activity of enterprises in 2020–2023]. Available at: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/innovatsiyna-diialnist-pidpriyemstv-1> (accessed: 19 May 2025). (in Ukrainian)
10. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). Naukovo-analitychna zapyska shchodo vplyvu diialnosti u sferi transferu tekhnolohii na finansovyi stan pidpriyemstv, ustanov ta orhanizatsii (za 2023 rik) [Analytical report on the impact of technology transfer on the financial performance of enterprises, institutions and organizations (2023)]. Available at:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/2024/08/12/01/Nauk-analit.zapyska.shchodo.vplyvu.diyal.u.sferi.transferu.tekhn.na.finansovyy.stan.pidpryyemstv.%20ustanov.ta.orhanizatsiy.2023-12.08.2024.pdf> (accessed: 19 May 2025). (in Ukrainian)

11. Shypulina, Y. S., Kostyk, K. O. (2013). Shliakhy rozvytku innovatsiinoi diialnosti Ukrainy v hlobalizovanomu ekonomichnomu prostori [Ways of developing innovation activity in Ukraine in a globalized economic environment]. *Mekhanizm rehuliuvannia ekonomiky*. 2013. no 4. pp. 51–63. Available at: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_19/YULIYA_S_SHYPULINA_OKSANA_V_KOSTYKThe_Ways_of_Development_Ukrainian_Innovation_Activity_in_Globalized_Economy.pdf (accessed: 19 May 2025). (in Ukrainian)

12. Kovalchuk, V. (2023). Analiz tendentsii innovatsiinoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Analysis of innovation development trends in the national economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33> (accessed: 19 May 2025). (in Ukrainian)

13. Yakymenko, N. V. (2018). Upravlinnia innovatsiinoiu spryiniatlyvistiu yak skladova adaptovnoho upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidpryyemstv zaliznychnoho transportu [Managing innovation receptivity as a component of adaptive management of innovation development of railway enterprises]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 40, pp. 286–289. (in Ukrainian)

УДК 330.341.1:330.35:339.9

JEL O31, O32, O33, O38, F63, L52

Степаненко Наталія Олексіївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. **Литвиненко Андрій Володимирович**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. **Пивавар Ірина Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. **Інноваційний розвиток національної економіки в контексті глобальних економічних тенденцій.**

У статті досліджено теоретико-методологічні основи інноваційного розвитку національної економіки в умовах глобальних трансформацій. Розкрито ключові тенденції світової економіки, що формують «інноваційний тиск» на країни з перехідною економікою, зокрема цифровізацію, екологізацію, глобалізацію знань та фрагментацію виробничих ланцюгів. Обґрунтовано необхідність комплексного міжсекторального підходу до державної інноваційної політики, спрямованої на довгострокову конкурентоспроможність. Встановлено, що в Україні інноваційна активність залишається низькою через обмежене фінансування, слабкий трансфер технологій та інституційну нестабільність. Запропоновано стратегічні напрями стимулювання інновацій: кластеризацію, розвиток публічно-приватного партнерства, цифровізацію управління, підтримку експортно-орієнтованих інновацій. Зроблено висновок щодо необхідності трансформації інституційного середовища для створення ефективної національної інноваційної системи.

Ключові слова: інноваційний розвиток, глобальні трансформації, інноваційна політика, цифровізація, публічно-приватне партнерство, кластеризація, трансфер технологій, конкурентоспроможність.

UDC 330.341.1:330.35:339.9

JEL O31, O32, O33, O38, F63, L52

Nataliia Stepanenko, Candidate of Economic Sciences, Docent, Associate Professor of the Department of State Governance, Public Administration and Economic Policy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. **Andrii Lytvynenko**, Candidate of Economic Sciences, Docent, Associate Professor of the Department of State Governance, Public Administration and Economic Policy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. **Iryna Pyvavar**, Candidate of Economic Sciences, Docent, Associate Professor of the State Governance, Public Administration and Economic Policy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. **Innovative development of the national economy in the context of global economic trends.**

The article explores the theoretical and methodological foundations of the innovative development of the national economy in the context of ongoing global transformations. The study focuses on identifying and systematizing the key global trends that generate increasing innovation pressure on transitional economies. These trends include the growing role of high-tech exports, the globalization of knowledge and capital markets, digital transformation, the tightening of environmental standards, and the fragmentation of global value chains. The authors emphasize that such challenges require the implementation of a complex, multisectoral policy approach aimed at enhancing long-term competitiveness and technological sovereignty. Based on current statistical data and recent scientific publications, the paper highlights that Ukraine's innovation activity remains critically low, primarily due to institutional instability, weak support for research and development (R&D), underdeveloped mechanisms for technology transfer, and

insufficient integration into global innovation systems. The lack of systemic coordination between stakeholders—public authorities, the private sector, and scientific institutions—has been identified as a key constraint on the effectiveness of national innovation policy. The article proposes a set of strategic policy directions that are essential for unlocking Ukraine’s innovation potential. These include the formation of network-based scientific-industrial clusters, the development of public-private partnerships in the R&D sector, the digitalization of public innovation management processes, and the support of export-oriented innovation projects. Special attention is given to the importance of harmonizing Ukraine’s regulatory and institutional frameworks with international standards and global innovation practices. The study concludes that the transformation of the institutional environment is a necessary precondition for building an effective national innovation system capable of ensuring technological modernization and sustainable economic development.

Key words: innovation development, global transformations, innovation policy, digitalization, public-private partnership, clustering, technology transfer, competitiveness.